
TILTAKSSTRATEGIER I LANDBRUKET 2020 - 2023

SALTDAL KOMMUNE

Vedtatt den 4. februar 2020, saksnr. 19/1300

Innhold

1	BAKGRUNN	3
2	HOVEDMÅL:	4
2.1	DELMÅL JORDBRUK:.....	4
2.2	DELMÅL SKOGBRUK:.....	4
3	STATUS	4
3.1	JORDBRUK	4
3.2	SKOGBRUK	5
4	UTFORDRINGER	9
5	VIRKEMIDLER	10
5.1	SMIL- SPESIELLE MILJØTILTAK I JORDBRUKET	10
5.2	NMSK - NÆRINGS- OG MILJØVIRKEMIDLER I SKOGBRUKET	11
5.3	ANDRE TILSKUDDSORDNINGER	13
6	SATSINGSOMRÅDER	13
6.1	SMIL – SPESIELLE MILJØTILTAK I JORDBRUKETS KULTURLANDSKAP	13
6.1.1	<i>Kulturlandskapstiltak</i>	14
6.1.1.1	Registrering av verdier i kulturlandskapet – inntil 100 % tilskudd.....	14
6.1.1.2	Restaurering av lokalt viktig kulturlandskap – inntil 100 % tilskudd.....	14
6.1.1.3	Restaurering av særlig verdifulle kulturlandskap – inntil 100 % tilskudd.....	15
6.1.1.4	Restaurering/tilrettelegging av verneverdige bygninger i kulturlandskapet - inntil 70 % tilskudd (Maksimalt tilskudd pr prosjekt 100 000kr).....	15
6.1.1.5	Restaurering av gammel kulturmark – inntil 70 % tilskudd	16
6.2	NMSK - NÆRINGS- OG MILJØTILTAK I SKOGBRUKET.....	16
6.2.1	<i>Rydding og avstandsregulering i skogreisingsfelt</i>	17
6.2.2	<i>Rydding og avstandsregulering ordinær</i>	17
6.2.3	<i>Skogreisning med barskog</i>	18
6.2.4	<i>Ordinær planting</i>	18
6.2.5	<i>Suppleringsplanting etter ordinær skogplanting</i>	18
6.2.6	<i>1.gangstynning i barskog – motormanuell tynning</i>	18
6.3	TILSKUDD TIL VEIBYGGING	18
6.4	TILSKUDD TIL DRIFT MED TAUBANE, LANG TRANSPORT, VEKSLLENDE DRIFTSYSTEM.....	19
6.5	TILTAK I BEITEOMRÅDER (OBB).....	19
7	OVERSIKT OVER TILSKUDDSBEHOV PR ÅR I PERIODEN 2020-2023:	20

1 Bakgrunn

Fra 01.01.04 har tilskudd til nærings- og miljøvirkemidler i landbruket blitt forvaltet av kommunene. Tilskuddet blir fordelt til kommunene gjennom et rammetilskudd fastsatt av Fylkesmannen på bakgrunn av flerårige tiltaksstrategier som kommunene utarbeider. Kommunene står i utgangspunktet fritt til å prioritere bruken av midlene innenfor de rammer og føringer som fremgår av forskrifter og tildelingsbrev.

Tabell 1: Tildeling SMIL og NMSK i perioden 2014-2019:

	2014	2015	2016	2017	2018	2019
NMSK	230 000	200 000	200 000	250 000	250 000	350 000
SMIL	280 000	200 000	190 000	200 000	190 000	180 000

Saltdal kommune utarbeidet i 2004 sin første tiltaksplan for miljøtiltak i jordbruket og nærings- og miljøtiltak i skogbruket. Tiltaksstrategiene evalueres og rulleres hvert fjerde år, og planen fra 2004 har derfor blitt evaluert og rullert to ganger. De siste årene er det gjort flere endringer i føringer og forskrifter som ligger til grunn for tilskuddsordningene, og det er derfor behov for revisjon av tiltaksstrategiene i sin helhet.

Tiltaksstrategien skal være tilpasset de prioriterte miljøutfordringene landbruket i Saltdal har. Til grunn for de lokale prioriteringene ligger følgende:

- Forskrift om tilskudd til spesielle miljøtiltak i jordbruket.
- Forskrift om tilskudd til spesielle miljøtiltak i skogbruket.
- Regionalt miljøprogram for jordbruket i Nordland – programperiode 2019-2022.
- Regionalt skog- og klimaprogram for Nordland 2019-2022.
- Instruks for nasjonale miljøtilskudd av 23.11.2018.
- Kommuneplanens samfunnsdel med arealstrategier 2019-2028.
- Møte med representanter fra faglagene i landbruket i Saltdal kommune 17. oktober 2019.

Vindfelt skog på Vensmoen etter Ylva november 2017

2 Hovedmål:

Opprettholde et aktivt landbruksmiljø og et levende kulturlandskap i Saltdal kommune gjennom en bærekraftig utnyttelse av landbrukets ressurser.

2.1 Delmål jordbruk:

Fremme natur- og kulturminneverdiene i jordbrukets kulturlandskap, redusere forurensning fra jordbruket og legge til rette for økt matproduksjon basert på bærekraftig utnyttelse av gårdens ressurser gjennom å:

- Øke areal i drift
- Stimulerer til rydding og skjøtsel av gammel kulturmark for å redusere beiting på fulldyrka areal og bevare biologisk mangfold
- Øke tilgjengelighet, opplevelseskvalitet og landskapsbildet i jordbrukslandskapet
- Legge til rette for best mulig utnyttelse av beite i utmark, redusere tap av dyr på utmarksbeite og fremme fellestiltak i beiteområdene

2.2 Delmål skogbruk:

- Stimulere til avstandsregulering og rydding i yngre skogreisingsfelt
- Skogreising på lauvskogmark
- Gjenplantning på avvirkede granfelt
- Stimulerer til utbygging og opprusting av skogsveinettet
- Øke sluttavvirkningen i barskog og lauvskog
- Øke tynningsaktiviteten i skogreisningsfeltene
- Bidra til økt innsats når det gjelder næringsutvikling av skogbaserte virksomheter

3 Status

3.1 Jordbruk

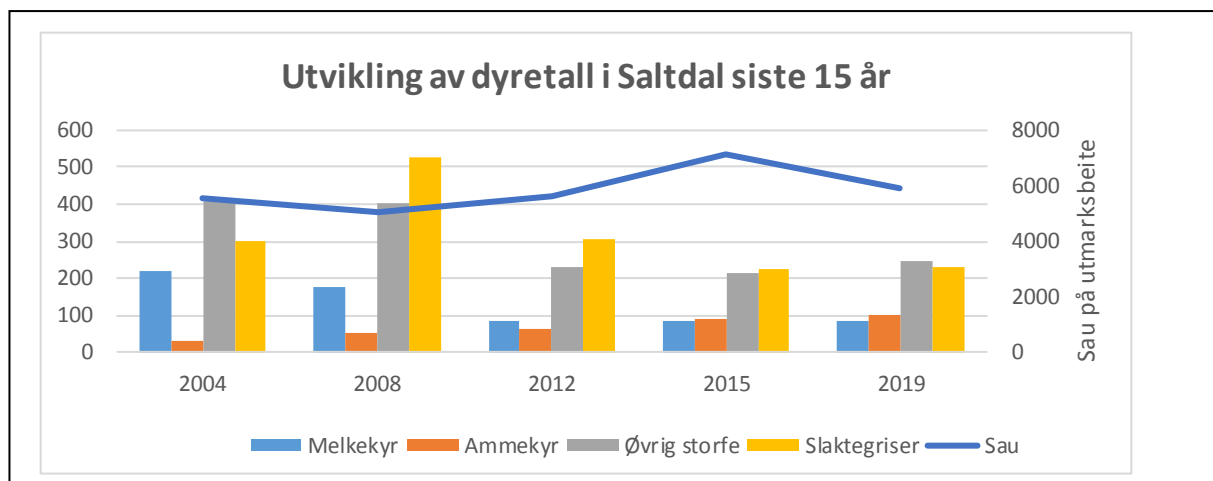
Saltdal kommune er en middels stor jordbrukskommune med et aktivt landbruksmiljø. Kommunen har 632 landbrukseiendommer, et jordbruksareal i drift på ca. 10 000 dekar og 44 jordbruksbedrifter. Jordbruksbedriftene har svært stor variasjon i produktomfang med alt fra hobbypreget produksjon til bedrifter med millionomsetning.

Som ellers i landet har jordbruket i Saltdal hatt en kraftig nedgang i antall bruk de siste årene, spesielt innenfor melkeproduksjon der det bare er fire bruk igjen. Saueholdet dominerer med 2/3 av jordbruksbedriftene, ellers drives det med ammeku, gris, lama, potet og rene grovfôrprodusenter.

Jordbruket er en stor verdiskaper i form av fellesgoder som hele lokalsamfunnet kan dra nytte av, blant annet gjennom produksjon av sikker mat, åpne kulturlandskap, levende bygder og som tradisjonsbærer.

Tabell 2: Utvikling i dyretall i Saltdal i perioden 2004 til 2019 (tall pr 1.1.)

	2004	2008	2012	2015	2019
Melkekyr	220	175	84	82	83
Ammekyr	30	49	65	92	98
Øvrig storfe	407	400	232	216	247
Slaktegriser	298	528	305	227	232
Sauer	5572	5036	5638	7141	5934

Figur 1: Utvikling av dyretall fra 2004-2019

Tabell 3: Utvikling i jordbruket i Saltdal 2004-2018 (tall pr. 15.9)

	2004	2008	2012	2015	2018
Areal i drift	9087	9892	9827	10218	10102
Jordbruksbedrifter	53	52		49	44
Melk i liter		1 198 055	540 460	704 212	646
Svinekjøtt kg			104 655	92 317	84 937
Fårekjøtt kg			42 530	69 946	65 853
Storfekjøtt kg			35 393	32 598	39 758

3.2 Skogbruk

Saltdal kommune ligger i et område hvor bjørk er det dominerende naturlige treslag. Lauvskogen dekker ca. 165.000 dekar av det økonomisk drivbare skogsarealet i kommunen. Det er ca. 42.000 dekar med naturlig furuskog. Granskogen er plantet og forynger seg, i motsetning til den allmenne oppfatning, naturlig når den blir gammel nok. Det er plantet over 53.000 dekar norsk gran. Gjenstående areal som er egnet til skogplanting er anslått til omkring 26.000 dekar.

Det foreligger ny skogtakst på ca 65% av det produktive arealet som viser bonitetsfordelingen for skogsmarka i Saltdal kommune. Boniteten angir arealets evne til å produsere skog ut fra klima og jordbunn. Kommunens skogforvaltning har foretatt en vurdering av det økonomisk drivbare arealet og kommet frem til at omkring 20 % har høy, 66 % middels og 14 % lav bonitet. Produktiv skogsmark er definert som arealer med en gjennomsnittlig produksjonsevne for skogsbestandets omløpstad på minst 0,1 fastkubikkmeter pr. dekar og år.

Det er mye brattlendt skogsmark i kommunen, og nærmere 12 % av den produktive skogen er regnet som ikke drivbar etter dagens driftsmetoder og krav til inntjening. En grov oppmåling viser at det økonomisk drivverdig arealet er på i overkant av 260.000 dekar.

Årlig løpende tilvekst for skogen i kommunen er beregnet/anslått til 46.000 fastkubikkmeter(fm³) og av dette er nærmere 21.000 fm³ beregnet å være tilveksten i granplantefeltene. Tilstanden for yngre plantefelt er forholdsvis god, men det er behov for fjerning av lauvkratt og lauvskjerm og for avstandsregulering i en del områder.

Den organiserte skogplantingen har lange tradisjoner i kommunen. Det første såkalte fredsskogfeltet ble påbegynt i 1910 med tilplanting av 14 dekar. De såkalte fredsskogfeltene

dekker i dag et areal på mer enn 3.000 dekar. Planteaktiviteten holdt seg under 100 dekar pr. år til 1954. I perioden 1954 til 1974 ble det plantet 25.053 dekar med en årsrekord på 2.475 dekar i 1962. I de etablerte granfeltene blir det etter hvert stort behov for tynning. Skogreisningen i kommunen har avtatt sterkt og utgjør i dag mindre enn 50 dekar pr. år. Dette står sterkt i kontrast til alt det som fra høyere hold har vært sagt om å investere i skogen for å binde mer karbondioksid. I tillegg vil mer skogreisning medføre at man mangedobler skogens verdi.

Granplante

Foto: W. Morgenstjerne

En del av den eldre lauvskogen er i ferd med å råtne ned og bør slik sett avvirkes snarest mulig. Det kan også være et behov for tynning i yngre lauvskog der denne står tett.

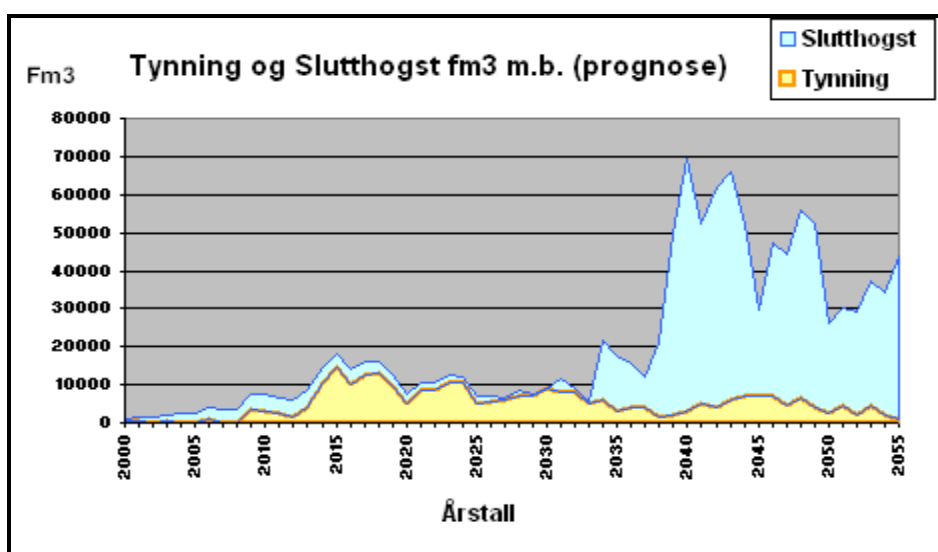
Det hogges bartrevirke til sagbruk og til siliciumproduksjon, og lauvtrevirke og dels bartrevirke til ovnsved og biobrensel. Bartrehogsten er størst. I 2011 var den samlede hogsten på ca. 15.300 fm³. Etter dette har hogstvolum lagt på 10 000 fm³ i året frem til 2017, i 2018 økte hogstvolumet til ca 18 000 fm³ på grunn av opprydding etter stormen Ylva. Det er større etterspørsel etter trevirke i området enn det som avvirkes.

Det er laget prognoser som viser forventet produksjon av tynningsvirke og sluttavvirket tømmer fra plantet gran i årene fremover. Prognosen bygger på forutsetningen om middels bonitet og at sluttavvirkning foretas når trærne er 80 år gamle. I praksis vil nok en del plantefelt kunne hogges allerede i en alder av 70 – 75 år p.g.a. god skogbonitet, noe som også har vist seg i praksis de siste par årene.

Prognosen viser at behovet for tynningshogst økte særlig fra 2014 og holder et ganske høyt nivå flere tiår fremover (Figur 2). Samtidig øker potensialet for sluttavvirkning og får en kraftig stigning fra ca. år 2038 og når en topp på 60.000 fastkubikkmeter pr. år omkring år 2043. I praksis vil hogstforløpet ikke komme til å forløpe slik det fremgår av figur 2. Hogsten vil jevne seg mer ut over tid og heller ikke bli samlet sett så stor som figuren viser.

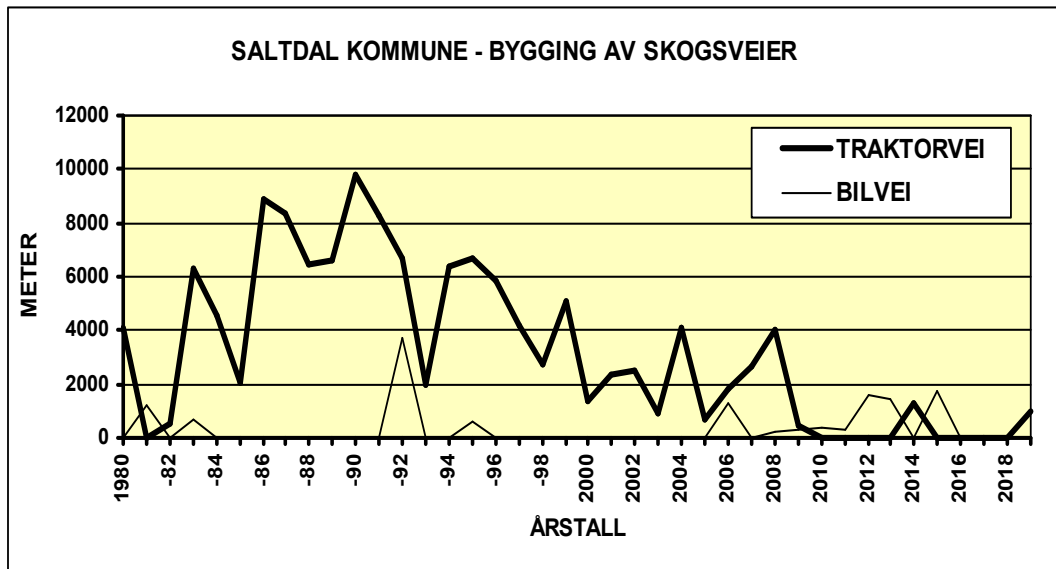
Det er lagt ned betydelige innsats og midler i bygging av skogsveier. Pr. september 2019 er det etablert omkring 353 km traktorvei og 34 km bilvei i hele kommunen. I Hovedplanen for skogsveier **foreligger det forslag til bygging av ytterligere ca. 45 km med traktorvei og ca. 35 km med skogsbilvei.** Se figur 3.

Alpin skoggrense i Saltdal ligger på mellom 400 - 700 meter over havet. På grunn av forholdsvis beskyttet beliggenhet er skadelig påvirkning fra sjørøkk og vind relativt liten i de sjønære områder. Denne påvirkningen kan sees innen en avstand på 50 meter fra sjøkanten.

Figur 2. Prognose for sluttavvirkning og tynning i granskog i Saltdal fra 2000 til 2055. Akkumulert kurve. (Kilde: Skogbruksjefen i Saltdal).

Deler av skogarealet i Saltdal er definert som vernskog for å beskytte områder hvor skogen har stor betydning for lokalklimaet. Dette fører til en generell meldeplikt for skogshogst med unntak for hogst til egen husholdning og for hogstflater under 5 dekar i nærmere angitte områder. Dette innebærer ikke naturvern i vanlig forstand, men er å anse som et vern av skogbruksnæringens eget ressursgrunnlag hvor det også tas rimelig hensyn til andre berørte interesseområder.

Figur 3. Skogsveibyggning i Saltdal kommune i tidsrommet 1980 - 2019. (Kilde: Skogbrukssjefen i Saltdal)

Skogbruket berører store områder og har innvirkning på bruken av utmarksarealene. Plantefelt kan f.eks. føre til dårligere fremkommelighet og skjærme for utsiktspunkter. Samtidig virker granskog lunende og gir både dyr og mennesker ly mot vær og vind og øker mangfoldet i skogen. Bygging av skogsveier fører til at store områder blir lettere tilgjengelig for allmennheten. For reindriften skaper planting og økt tilgjengelighet for allmennheten problemer i enkelte områder. Skogreisningen kan også komme i konflikt med jordbrukets beiteinteresser.

Det er her viktig å huske på at skogreisningen på dramatisk vis øker skogarealenes økonomiske verdi. Det kan bli snakk om så mye som 10 – 12 dobling av skogarealenes nettoverdi. Saltdal kommune vil i fremtiden bli selvforsynt med tømmer til produksjon av trelast. Ser vi på skogbruket i Saltdal kommune i forhold til miljøvern- og friluftinteressene, så er det først og fremst skogreisningen med utstrakt planting av gran samt i noen grad skogsdrifter som kan sies å ha medført noe konflikt. Skogreisningen er imidlertid nå trappet en god del ned.

Siden den samlede mengden av skogsdrift i Saltdal er ikke så veldig stor og skogsdriften i tillegg i stor grad er fordelt på flere forholdsvis små skogsdrifter, forårsaker skogsdrift vanligvis liten konflikt med miljøvern- og friluftinteressene. Ved forvaltningen av vernskogbestemmelsene har kommunen dessuten i de senere år lagt opp til at det ved noe større skogsdrifter tas mye hensyn til skogsmiljøet. Det synes nå derfor ikke spesielt påkrevd i vårt område å bruke så mye tilskuddmidler til særskilte miljøtiltak i tilknytning til skogbruket. Skogbildet i kommunen er ikke i så stor grad preget av hogstflater. Skogbrukstiltak så som tynning i hogstklasse III og avstandsregulering/rydding i ungskogfelt (hogstklasse II) samt anlegg av skogsveier vil imidlertid i flere tilfeller kunne ha en positiv virkning for friluftslivet, husdyrbeiting i utmark og i noen tilfeller for det øvrige miljøet i skogen.

Skoleskogdag

Foto: Ørjan Alm

4 utfordringer

En av de største miljøutfordringene i landbruket er knyttet til tap av verdier i kulturlandskapet. Nasjonal og internasjonal politikk har ført til økt rasjonalisering og effektivitet. Det blir stadig færre og større bruk. Svak økonomi, nye lover og regler og lav rekruttering til næringen gir miljøutfordringer gjennom gjengroing og tap av variasjon og mangfold. På landsbasis er over 1300 arter på den norske rødlista knyttet til jordbrukets kulturlandskap, og 750 av disse artene er truet av arealendringer.

Effektivisering og strukturendringer har også påvirket bruk og nytte av verneverdige bygninger og kulturmiljøer. Bevaring er ønskelig, men mange mindre landbrukseiendommer har stått tomme over lengre tid, eller blir brukt som feriebolig med flere eiere. Dette resulterer ofte i forfall. Mange landbrukseiendommer har også et stort antall bygninger, noe som gjør vedlikeholdsarbeidet kostbart.

Vedlikehold og skjøtsel av kulturlandskapet er avhengig av at det opprettholdes aktiv landbruksdrift i kommunen med beitene husdyr, og at utnyttelsen av kulturlandskapet svarer seg økonomisk.

Vannforskriften setter mål om at alt vann, både innsjøer, elver/bekker, grunnvann og kystvann, skal oppnå god miljøtilstand inne satte frister. Hovedformålet er at vannmiljøene blir beskyttet og brukt på en bærekraftig måte, med mål om godt vannmiljø i alle vannforekomster i Norge innen 2021. Saltdal ligger i vannområde Skjerstadfjorden. Aktiv satsing på å hindre avrenning til vassdrag blir derfor også et satsningsområde for jordbruket i den kommende fireårsperioden.

For skogbruksnæringa er de største utfordringene;

- For lav avvirkning (tynning og sluttavvirkning) i forhold til anbefalt kvantum
- For lav skogkulturaktivitet i forhold til potensialet
- Det må bygges flere skogsbilveier, og eksisterende skogsveier må vedlikeholdes bedre.
- Teknisk/økonomisk utfordring i forhold til drift i bratt terreng

5 Virkemidler

5.1 SMIL- Spesielle miljøtiltak i jordbruket

SMIL skal fremme miljøtiltak i jordbrukets kulturlandskap utover det som kan forventes gjennom ordinær drift. Det kan gis tilskudd til to hovedtyper tiltak:

- *Planleggings- og tilretteleggingsprosjekter* som leder frem til konkrete tiltak kan støttes inntil 100% av godkjent kostnadsoverslag
- *Kulturlandskaps- og forurensingstiltak* kan støttes med inntil 70% av godkjent kostnadsoverslag.

Foretak der det foregår en tilskuddsberettiget produksjon på landbrukseiendommen, og som oppfyller kravene til å søke produksjonstilskudd kan søke.

Bruken av SMIL-midlene i kommunen skal støtte opp under de prioriteringer som er gjort i regionalt miljøprogram (RMP). For mange av tilskuddene gjennom RMP er det en viktig kobling mot SMIL. Koblingene er skissert i tabell 2.

Tabell 4: Bruken av SMIL-midlene i kommunen skal støtte opp under de prioriteringer som er gjort i regionalt miljøprogram. For mange av tilskuddene gjennom RMP er det en viktig kobling mot SMIL.

SMIL	RMP
Restaurering av gjengrodde arealer for slått og beite	Drift av bratt terreng Slått av naturtype slåttemyr og slåttemark Skjøtsel av trua naturtyper
Utarbeidelse av skjøtelsplaner og istandsetting av lokalt/regionalt viktig kulturlandskap	Beiting av verdifulle jordbrukslandskap Slått av verdifulle jordbrukslandskap Skjøtsel av kulturhistorisk viktige områder
Rydding av kulturminner og tilrettelegging av slått og beite	Skjøtsel av automatisk fredete kulturminner Skjøtsel av enkeltstående automatisk fredede kulturminne
Istandsetting av steingjerder	Skjøtsel av steingjerder
Etablering av fangdammer og vegetasjonssoner	Tilskudd til drift av fangdammer og vedlikehold av vegetasjonssoner

Naust i Saksenvik

Foto: Kjetil Stranda

Mange miljøtiltak i jordbrukets kulturlandskap kan også støttes av andre tilskuddsordninger. Blant annet er det en fordel ved søknad om tilskudd fra kulturminnefondet å ha mottatt SMIL-midler til samme prosjekt

5.2 NMSK - Nærings- og miljøvirkemidler i skogbruket

Tilskudd til nærings- og miljøtiltak i skogbruket skal bidra til økt verdiskaping i skogbruket, samtidig som miljøverdier knyttet til biologisk mangfold, landskap, friluftsliv og kulturminner i skogen skal ivaretas og videreutvikles. Tilskudd kan gis til alle skogeiere som har mer enn 10 daa produktiv skog. Grensen på 10 daa kan fravikes hvis søknaden gjelder tiltak i samarbeid mellom flere eiendommer.

Nytt fra 2020 er at kommunene overtar som vedtaksmyndighet for behandling av søknad om *tilskudd til veibygging*, det samme gjelder *tilskudd til drift i vanskelig terreng, hest o.a*

Kommunen kan gi tilskudd til følgende tiltak:

- *Tilskudd til skogkultur* (avstandsregulering, rydding i yngre skogreisingsfelt, skogreising samt 1. gangstynning i granskog) og andre kvalitetsfremmende tiltak. Dette omfatter også tilskudd til skjøtsel av skog i kantsoner og i sammenheng med kulturminner. Det skal ikke gis tilskudd til bruk av kjemiske midler, kjøp av utstyr eller til tiltak som ved uttak av virke gir overskudd.

- *Tilskudd til miljøtiltak i skog*. I områder der det drives skogbruk kan det gis tilskudd til å ivareta og videreutvikle miljøverdier knyttet til biologisk mangfold, landskap, friluftsliv og kulturminner. Tilskudd kan gis til følgende tiltak:

- a. Dekning av merkostnader eller tap ved å gjennomføre skjøtselstiltak for å ivareta og utvikle miljøverdier.
- b. Delvis dekning av økonomiske tap knyttet til langsiktig bevaring av spesielle miljøverdier, der hensyn til disse krever at skogeieren avstår fra hogst eller legger om skogsdriften.
- c. Dekning av merkostnader ved skogsdrift for å unngå veibygging som vil redusere «villmarkspregede områder».

Det er et vilkår for utbetaling av tilskudd at miljøverdiene kan påvises og dokumenteres og at merkostnader eller tap er tilstrekkelig dokumentert. Normalt skal tilskudd til en enkelt skogeier ikke overstige kr 75.000.

For tilskudd som gis etter denne bestemmelse skal det inngås en avtale mellom skogeier og kommunen om hvilke plikter og restriksjoner tilskuddet forutsetter. Slike avtaler bør normalt ha en varighet på omkring 10 år. Kommunen kan etter samråd med skogeieren bestemme at avtalen oppheves dersom spesielle forhold tilsier det.

- *Tilskudd til andre tiltak i skogbruket*

Det kan gis tilskudd til andre tiltak og prosjekter som bidrar til å utvikle skogbruket i en kommune eller region, når tiltaket eller prosjektet ikke omfattes av andre etablerte tilskuddsordninger i landbruket. Aktuelle tiltak etter denne bestemmelse er prosjekter som har som mål å øke aktiviteten og ressursutnyttelsen i og fra skogen, f.eks. aksjonsrettede skogkulturprosjekter og fellestiltak for økt avvirking av skogsvirke til bioenergi.

Vedstabel

Foto: Saltdal kommune

- *Tilskudd til veibygging.* Det kan gis tilskudd til bygging av nye eller ombygging av eksisterende skogsveier når dette bidrar til helhetsløsninger som gir grunnlag for utnyttelse av skog- og utmarksressursene.

Det skal ikke gis tilskudd til bygging av permanente veier som fører til reduksjon av ”villmarkspregede områder”, dvs. områder som ligger mer enn 5 km i horisontal avstand fra eksisterende tekniske inngrep.

Det kan bare gis tilskudd til veier som er godkjent etter den til enhver tid gjeldende forskrift om planlegging og godkjenning av veier til landbruksformål, eller etter plan- og bygningslovens bestemmelser. Det er videre et vilkår at veien blir bygd i samsvar med gjeldende normaler for landbruksveier med byggebeskrivelse, fastsatt av Landbruks- og matdepartementet. Samarbeidstiltak bør prioriteres.

Før anleggsarbeidet settes i gang skal det foreligge en byggeplan som kommunen har godkjent. Det er et krav at veien blir vedlikeholdt til den standard som den opprinnelig ble bygd. Tilsatte knyttet til offentlige landbruks- og miljøvernmyndigheter har, når de er på tjenestereiser i de områder veien betjener, rett til avgiftsfri bruk av veier som har fått tilskudd.

- *Tilskudd til drift i vanskelig terreng, hest o.a.*

Det kan gis tilskudd til utdrift av skogsvirke i vanskelig terreng, hest o.a.

Tilskudd kan bare gis der det er foretatt registrering av miljøkvaliteter i området. I områder der det ikke er foretatt ordinære miljøregistreringer, skal det stilles krav om gjennomføring av de føre-var-tiltak som er nedfelt i Levende Skogs standarder.

5.3 Andre tilskuddsordninger

Mange miljø- og næringstiltak kan også støttes av andre tilskuddsordninger. Blant annet er det en fordel ved søknad om tilskudd fra kulturminnefondet å ha mottatt SMIL-midler til samme prosjekt. I mange tilfeller kan de ulike tilskuddsordningene støtte opp om ulike deler av samme prosjekt.

Tabell 3: Oversikt over andre tilskuddsordninger for tiltak i tilknytning til miljøtiltak i jordbrukets kulturlandskap

Tilskuddsordning	Tiltak	Søknadsforvalter	Tilskuddssatser	Søknadsfrist
Rydd et kulturminne	Rydde, skilte, restaurere eller vedlikeholde et kulturminne nærmiljøet (skoler, barnehager, idrettslag)	Norsk kulturarv	4000kr pr tiltak	20. september
Ta et tak	Skadeforebyggende tiltak på våningshus og driftsbygninger	Norsk kulturarv	Ikke fastsatt	1. april
Landbrukslegatet	Tiltak som bidrar til næringsutvikling innenfor områdene Mat, kultur og opplevelse, energi og miljø	Norges Vel	Ikke fastsatt	Ikke fastsatt
Kulturminnefondet	Sikre at et mangfold av kulturminner og kulturmiljøer bevares og aktiviseres som grunnlag for opplevelse, kunnskap, utvikling og verdiskaping.	Norsk kulturminnefond	Ikke fastsatt	1. februar 1. september
Tilskudd til naturvern, friluftsliv, vilt- og fiskeformål	Eks; tiltak for å ta vare på pollinerende insekter, tiltak mot fremmede arter, trua og prioriterte arter/naturtyper, verdiskaping naturarv	Miljødirektoratet	Ikke fastsatt	15. desember
Vi heier på-konkurransen	Fremtidsrettede, samfunnsnyttige og ideelle tiltak i lokalmiljøene innenfor områdene miljø, læring, kultur og samfunn.	Storebrand	Ikke fastsatt	1. april 1. oktober

6 Satsingsområder

De største bærekraftsutfordringene relatert til landbruk er biologisk mangfold og forurensning. Målene og de tilhørende tiltakene i tiltaksstrategien bidrar til gjennomføringen av FN's bærekraftsmål, og setter lokale prioriteringer i et internasjonalt perspektiv. De foreslåtte tiltakene i planen vil bidra til at Saltdal kommune blir mer bærekraftig, særlig innenfor bærekraftsmål nr.13: Stoppe klimaendringene – «Handle umiddelbart for å bekjempe klimaendringene og konsekvensene av dem» og nr. 15: Liv på land – «Beskytte, gjenopprette og fremme bærekraftig bruk av økosystemer, sikre bærekraftig skogforvaltning, bekjempe ørkenspredning, stanse og reversere landforringelse samt stanse tap av artsmangfold».

6.1 SMIL – spesielle miljøtiltak i jordbrukets kulturlandskap

I perioden 2020 til 2023 ønsker Saltdal kommune å konsentrere bruken av SMIL-midler, og prioritere tiltak som rettes opp mot utfordringene i forbindelse med gjengroing og redusert beitebruk i innmarks nær utmark og utmarks nær innmark med restaurering av utmarksgjerder og restaurering av gammel kulturmark som de viktigste tiltakene. Dessuten ønsker vi fokus på restaurering av verneverdige bygninger i kulturlandskapet. En bedre oversikt over

kulturlandskapsverdiene i kommunene både når det gjelder biologisk mangfold, kulturminner og kulturmiljø er nødvendig for å nå målene.

6.1.1 Kulturlandskapstiltak

Medby

Foto: Marianne Hoff

6.1.1.1 Registrering av verdier i kulturlandskapet – inntil 100 % tilskudd

Formål: Bli bedre i stand til å prioritere, og rette innsatsen mot de mest verdifulle lokalitetene i kommunen.

For at kulturlandskapet skal forvaltes slik at kulturhistoriske og estetiske verdier og biologisk mangfold blir tatt vare på er det behov for en bedre kartlegging av miljøverdiene i kommunen. Det er allerede gjort et arbeid med å kartlegge naturtyper i kommunen, men på grunn av begrensede ressurser er det fremdeles mye som ikke er kartlagt. Det er også varierende kvalitet på dataene, og behov for kvalitetssikring av data som foreligger.

Det kan innvilges tilskudd til kartleggingsprosjekter som leder frem til planer for konkrete tiltak.

6.1.1.2 Restaurering av lokalt viktig kulturlandskap – inntil 100 % tilskudd

Formål: Stimulere til skjøtsel av lokalt viktige kulturlandskap

Restaureringstiltak av areal definert av kommunen som lokalt verdifullt. Engangsstøtte til tiltak for å fremme verdiene i området og utarbeidelse av skjøtelsesplaner. Det gis miljøtilskudd for skjøtsel gjennom beite eller slått.

6.1.1.3 Restaurering av særlig verdifulle kulturlandskap – inntil 100 % tilskudd

Formål: Ivareta kulturlandskapsområder som er særlig verdifulle enten nasjonalt eller regionalt.

Områdene må ha status som nasjonalt eller regionalt verdifullt kulturlandskap eller kulturlandskap med A- eller B- status i naturtyperegistreringer godkjent av fylkesmannen i Nordland eller i kommunens naturtypekartlegging. Det skal utarbeides skjøtelsesplan etter fastsatte retningslinjer. Støtte kan gis til skjøtelsesplanlegging og til utbedring av verdifulle kulturlandskapselementer. Det kan i tillegg søkes miljøtilskudd til årlig skjøtsel gjennom beite eller slått.

6.1.1.4 Restaurering/tilrettelegging av verneverdige bygninger i kulturlandskapet - inntil 70 % tilskudd (Maksimalt tilskudd pr prosjekt 100 000kr)

Formål: Ivareta kulturelementer/verneverdige bygninger som kilde til kunnskap, grunnlag for opplevelse og som bruksressurs. Å sørge for at kulturminnene fremstår som elementer i kulturlandskapet og sikre disse mot ødeleggelse og skade.

Alle kulturminner fra før 1537, bygninger fra før 1650 og samiske kulturminner eldre enn 100 år er automatisk fredet og det kan ikke gis tilskudd til restaurering av disse. Det kan gis støtte til andre viktige kulturelementer og til verneverdige bygninger. Aktuelle områder kan være: Kulturminner/kulturmiljøer som utløer/buer, smier, stabbur, mindre bygninger i helhetlig gårdstun/husmannsplass, boplasser, gamle hustuffer, rydningsrøyser, steingjerder, gårdstun/gårdsmiljøer av kulturhistorisk betydning, tun, hager, alléer, tjæremiler, kullgroper, fangstinnretninger og ferdselsveier.

Tiltak innenfor disse områdene kan være skjøtsel i og omkring kulturminner/kulturmiljøer for å fremheve dem eller hindre forfall, informasjon til allmennheten og istandsetting, vedlikehold og sikring mot forfall. Det kan også søkes tilskudd til utarbeidelse av skjøtelsesplan, rydding og tilrettelegging for slått eller beite av automatisk freda kulturminner. Vegetasjonsskjøtsel av automatisk freda kulturminner gjennom beite eller slått er berettiget miljøtilskudd. Det er også skjøtsel steingjerder og beite eller slått av vegetasjonen rundt.

Stabbur i Vik

Foto: Magne Nilsen

6.1.1.5 Restaurering av gammel kulturmark – inntil 70 % tilskudd

Formål: Stimulere til rydding og skjøtsel av gammel kulturmark for å redusere beiting på fulldyrket areal og bevare biologisk mangfold

Det kan gis tilskudd til rydding, beitepussing og fjerning av røtter samt permanente gjerder på arealer som skal vedlikeholdes ved beiting eller slått, og som tidligere var brukt som beite eller slåttmark.

6.2 NMSK - Nærings- og miljøtiltak i skogbruket

De satsingsområdene som peker seg mest ut i tilknytning til skogbruket, er avstandsregulering og rydding i yngre skogreisingsfelt, skogreising, bygging av skogsveier, økt sluttavvirkning i barskog og lauvskog samt 1. gangstynning i granskog. Av de forannevnte satsingsområdene synes avstandsregulering og rydding i yngre skogreisingsfelt og skogreising å være blant de viktigste og som det vil være mulig å stimulere med statlige tilskudd via kommunen. Her vil det også være riktig å ta med suppleringsplanting i tilknytning til ordinær skogplanting når avgangen av planter etter første planting er minst 40 % og første planting er utført på skikkelig vis.

Gammel granskog på Nordnesfjell

Foto: Ørjan Alm

Skogsveibygging, ikke minst bilveibygging, vil være viktig også i fremtiden for å holde aktiviteten oppe i skogen, tilskuddsmidler til veiprosjekt bevilges fra 2020 av kommunen.

1. gangstynning som vil monne noe av betydning, vil måtte utføres med hogstmaskiner og lassbærere. Slike drifter vil normalt kunne gi et lite overskudd og vil da bare ha mulighet for å få tilskudd via ordningen med drift i vanskelig terreng hvor Fylkesmannens landbruksavdeling bevilger tilskudd direkte. Det vil imidlertid være enkelte skogeiere som driver med mer motormanuell 1. gangstynning i egen og andres skog. Slike tynningsdrifter vil normalt gå med økonomisk tap. I slike tilfelle vil det være aktuelt å støtte driften med tilskudd via de statlige landbruksmidlene som kommunen får forvalte.

6.2.1 Rydding og avstandsregulering i skogreisingsfelt

I tilknytning til rydding/avstandsregulering av skogreisingsfelt, synes et passende årlig aktivitetsnivå å være 200 dekar. Man kan bare i liten grad forvente at skogeiere skal investere i slik virksomhet som de ofte aldri får noe nytte av selv. Det vil derfor være naturlig at tilskuddsprosenten settes til 100 %. Regner vi med en gjennomsnittskostnad pr. dekar på kr. 600,-, vil det i 4-årsperioden bli behov for et årlig tilskuddsbeløp på kr. 120.000,- til rydding/avstandsregulering i skogreisingsfelt.

6.2.2 Rydding og avstandsregulering ordinær

Rydding/avstandsregulering som skal utføres i 2. generasjons skogfelt eller eldre etter skogreising, gis tilskudd på inntil 50 % av kostnadene. Resten må skogeier bekoste selv, da fortrinnsvis med midler som er avsatt på skogfond i tilknytning til skoghogsten. Disse midlene er det knyttet store skattefordeler til når de brukes til skogkulturarbeider.

Vindfall Junkerdal

Foto: Ørjan Alm

6.2.3 Skogreising med barskog

Når det foretas skogreising, dvs. at det plantes barskog på tidligere lauvskogmark eller på skogløse areal, vil skogeieren ha lite investeringsmidler til rådighet. Ved barskogdrift før plantingen, vil det bli forholdsvis større inntekter og skogeieren kan sette av klart mer midler på skogfondskontoen til skogplanting. Det synes derfor mest aktuelt å gi tilskudd til skogreising. Siden skogeieren i liten grad får nytte av investeringen mens han selv lever, vil det være naturlig å gi et tilskudd på 100 %. Regner vi med at plantekjøp og planting i gjennomsnitt koster kr. 8,00pr. plante og at det tilplantes 100 dekar med 200 planter pr. dekar, så vil det i 4-årsperioden være behov for et årlig tilskuddsbeløp på kr. 160.000,- til skogreising.

6.2.4 Ordinær planting

Skogplanting på areal hvor det er blitt hogd barskog (ordinær skogplanting), gis tilskudd på inntil 50 % av kostnadene, resten må skogeier bekoste selv, da fortrinnsvis med midler som er avsatt på skogfond i tilknytning til skogshogsten. Disse midlene er det knyttet store skattefordeler til når de brukes til skogplanting.

6.2.5 Suppleringsplanting etter ordinær skogplanting

Skogplanting er en forholdsvis kostbar investering for skogeier. Hvis det etter planting viser seg at det blir en stor avgang av planter for eksempel p.g.a. frost, tørke, smågnagere m.m., kan det bli tungt økonomisk for skogeier å foreta nødvendig suppleringsplanting. Det foreslås derfor at kommunen i slike tilfeller yter 100 % tilskudd til suppleringsplanting hvis avgangen er større enn 40 % og 1.gangsplantingen var utført på tilfredsstillende måte. Det anslås en årlig suppleringsplanting på 40 dekar til en kostnad på kr. 9,00 pr. plante og 200 planter pr. dekar. Dette vil medføre et årlig tilskuddsbeløp på kr. 72 000,- til suppleringsplanting.

6.2.6 1.gangstynning i barskog – motormanuell tynning

For å stimulere skogeiere til å foreta motormanuell 1.gangstynning i egen og evt. andres skog, bør det ytes tilskudd til dette under forutsetning av at driften ikke gir økonomisk overskudd. Det bør da ytes et tilskudd på opp til kr. 75,- pr. fm³ som tas ut ved tynningen (må anses som en form for investering i skogbruket). Anslås det et tynningsuttak på 5 fm³ pr. dekar og motormanuell tynning på 40 dekar, må det settes av et årlig tilskudd på kr. 15.000,- til motormanuell 1.gangstynning.

Det har tidligere vært vanlig å gi tynningstilskudd som et tilskudd pr. dekar. Dette kan være en av grunnene til at mange tynninger har vært for svake slik at feltene har vokst altfor fort sammen og dermed blitt for tidlig tynningsmodne på nytt. Vi legger derfor opp til å bruke en tilskuddssats pr. fm³ for på det viset å stimulere til sterkere tynning. Dette synes ganske naturlig i dag da det i mange tilfeller kun gjennomføres en tynning i bestandets liv. Det har vist seg i praksis at det skal mye til før en tynning fører til for stort uttak av virke når det tynnes motormanuelt. Tynningstilskudd pr. fastkubikkmeter medfører også at det blir mindre arbeid for kommunen med å foreta kontroll av ordningen.

6.3 Tilskudd til veibygging

Tilskuddsordningen forvaltes fra 01.01.2020 av kommunene

Søknader om tilskudd til skogsveibygging kan innvilges tilskudd når det foreligger byggetillatelse for veiprojektet. Kommunen saksbehandler og prioriterer hvilke prosjekter som får tilskudd. Følgende veieklasser kan få tilskudd:

Traktorvei kl. 7 med inntil 40 % tilskudd

Skogsbilveg kl. 3, 4 og 5 med inntil 70%

For at tilskudd kan utbetales må det foreligge veiregnskap med dokumentasjon av byggekostnadene.

Prioritering:

- Skogsbilveger, men også tunge traktorveier som skal fungere som atkomst- og basveier
- Veianlegg som utløser størst mulig verdiskapning de nærmeste 10 år og der produksjonsgrunnlaget skal opprettholdes på lang sikt.

6.4 Tilskudd til drift med taubane, lang transport, vekslende driftssystem

Tilskuddsordningen forvaltes av kommunen fra 01.01.2020

For skogsdrift hvor det er for bratt med skogstraktor og det benyttes taubane kan det gis tilskudd med inntil kr 120,- pr/m³.

Der avstanden fra tømmerdrift til bilveg er lang, og der ressursgrunnlaget til veiens nedslagsfelt er for lite til å bygge bilveg kan det gis tilskudd til lang transport. Transport på traktorvei som er gitt statstilskudd til regnes ikke som terrengtransport i denne sammenheng. For terrengtransport over 1,5 km kan det gi inntil 40,- kr pr/m³ i tilskudd.

Det kan gis tilskudd til vekslende driftssystemer for drifter hvor terreng eller føreforhold(tele/snøforhold) tillater det. Det kan ikke gis tilskudd dersom skogsdriften ødelegger ressursgrunnlaget for utbygging av rasjonelt veinett. Mellomlagring i skogen for senere framkjøring, er et eksempel på vekslende driftssystem. For vekslende driftssystem kan det innvilges inntil 35,- kr pr/m³ i tilskudd.

Driftsulempetilskudd i vanskelig terreng er en ny ordning som innføres i Saltdal for å unngå at hogstmodenskog i deler av drifter hvor hogstmaskin ikke kommer til blir stående igjen. Det gis tilskudd på inntil 30,- kr pr/m³ for felling, frikapping evt. vinsjing inn mot hogstmaskin.

6.5 Tiltak i beiteområder (OBB)

Formålet med tilskuddet er å legge tilrette for best mulig utnyttelse av beite i utmark, redusere tap av dyr på utmarksbeite og fremme fellestiltak i beiteområdene. En rekke investeringstiltak er av betydning for en rasjonell beitebruk og reduserte tap. Det kan gis tilskudd til 50% av godkjent kostnadsoverslag for alle ordningene innenfor OBB.

Ordningen omfatter sperregjerder, sankeanlegg, saltsteinautomater, ferister, bruer og gjeterhytter, samt planleggings- og tilretteleggingstiltak som: utarbeidelse av planer for utmarksbeite, vegetasjonskartlegging m.m.

Fellestiltak vil bli prioritert.

7 Oversikt over tilskuddsbehov pr år i perioden 2020-2023:

Skjøtsel og tilrettelegging i kulturlandskapet	300 000kr
Restaurering av verneverdige bygninger	100 000kr
<u>Sum SMIL</u>	<u>300 000kr</u>
1. gangs tynning	15 000kr
Rydding og avstandsregulering i skogreisingsfelt	120 000kr
Rydding og avstandsregulering 2. generasjon/ordinær	60 000kr
Skogreising	160 000kr
Ordinær planting	200 000kr
Suppleringsplanting	72 000kr
<u>Sum NMSK</u>	<u>627 000kr</u>
Tilskudd drift i bratt og vanskelig terreng	200 000kr
Tilskudd veibygging	2 000 000kr
Tilskudd til tiltak i beiteområder	300 000kr
<u>Totalt</u>	<u>3 527 000kr</u>